

4. Гормахова В. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез: автореф. дис... канд. мистецтвозн. 17.00.03. Київ, 2015. 17 с.

5. Якубович О. М. Коломийка в сучасній українській джазовій музиці. *Київське музикознавство: Збірка статей*. 2015. Випуск 28. С. 15-19.

Аліна Ємець

магістрантка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – доцент Р. Винничук)
(м. Полтава, Україна)

ІННОВАЦІЙНІ ЕТНОФЕСТИВАЛЬНІ РУХИ В ТРАДИЦІЯХ УКРАЇНЦІВ

Для сучасного культурного простору України характерним є поширення етнофестивального руху. Причиною цього є прагнення людей примножити етнокультурні здобутки та поширити мистецьку спадщину. Початком етнофестивального руху в Україні можна вважати початок ХХІ ст. Етнофестивальні рухи приваблюють людей, які прагнуть розширювати свій культурний світогляд, знатися на народних традиціях, спілкуватися з носіями фольклору та майстрами народних ремесел, активно проводити вільний час, розважатися або просто наслідувати сучасні тенденції молодіжної моди. Українські етнофестивали відносять до національних та міжнародних масових заходів, які присвячені огляду певних видів мистецтва.

Проблемам вивчення етнофестивальних рухів та їх розвитку свої дослідження присвятили Д. Басюк, О. Бейдик, Н. Габчак, О. Дутчак, О. Любіцева, М. Мальська, А. Новик, Н. Паньків, М. Рутинський, М. Топорницька, С. Чернецька та інші.

Метою статті є аналіз інноваційних етнофестивальних рухів в традиціях українців.

Етнофестивальний рух у сучасній українській культурі виконує роль рятівника мистецтва від культурного занепаду. Українські фестивали можуть вирішувати вузькі професійні завдання, а також розв'язувати соціокультурні проблеми сучасного мистецького середовища загалом.

«Великий тлумачний словник сучасної української мови» визначає фестиваль як «масове свято, на якому показують досягнення певного виду мистецтва; показ, огляд досягнень якого-небудь виду мистецтва» (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2003, с. 13-19).

Перші фестивали в Україні – це були в основному заходи мистецько-розважального характеру, що зводилися до наповнення своїх програм музично-пісенними, танцювальними та іншими народними культурно-мистецькими заходами. У наш час фольклорні фестивали – багатопланове, багатогранне за змістом художньо-мистецьких заходів та масове за кількістю учасників дійство.

У них чільне місце займають народні традиції, звичаї, інші культурно-побутові елементи.

Відомий вітчизняний фольклорист, етнограф, публіцист, ідейний натхненник та засновник перших фольклорних фестивалів в Україні В. Скуратівський також неодноразово зазначав, що саме завдяки фольклорним та музичним фестивалям «пощастило якоюсь мірою оживити затухаючі джерельця народної пісенної культури, виявити невідомих досі носіїв і популяризаторів й у такий спосіб збагатити фольклорну спадщину національним мелосом» (Скуратівський В., 1992).

Традиція пов'язана з проведенням фестивалів має давню історію, що пов'язана з ранніми етапами традиційного суспільства, яка згодом унаслідок тривалого розвитку отримала форму культурно-мистецького явища найрізноманітніших видів і напрямків. Фестивалі є унікальною презентаційною моделлю, що формує нову відповідальність за збереження і створення естетичних і гуманістичних цінностей української культури на міжнародному рівні. Для фестивалів характерними є такі функції: соціокультурна, інформаційно-комунікативна, когнітивна, освітня, етновиховна, репрезентативна, рекреаційна та економічна. У кінцевому результаті всі функції працюють на соціально-культурні потреби суспільства, і тому соціально-культурну функцію можна вважати провідною.

Сутність державної етнокультурної політики полягає у відродженні етнічної самосвідомості й збереженні духовної і матеріальної культури, сприяттні розвитку їх етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності, забезпеченні інформаційних, культурних, освітніх потреб, у створенні умов для активного включення всіх етнокультуру духовного життя суспільства (Семчишин М., 1993).

Етнофестивальний рух має давню історію, що пов'язана з раннім етапом традиційного суспільства, яка згодом унаслідок тривалої еволюції отримує форму культурно-мистецького явища найрізноманітніших видів і спрямувань.

Найпершими з'явилися музичні фестивалі у Великій Британії (Лондон, 1709), пов'язані з церковною музикою. З другої половини XVIII ст. фестивалі проводилися в багатьох країнах Центральної Європи, особливо в Німеччині. Проте лише в XX ст. фестивалі інституалізуються як міжнародні мистецькі форуми. В 1990-х фестивальний рух досяг України.

Етнофестивальні рухи організують українські активісти і творці. Саме фестивальні рухи розвивають сучасну автентичну українську культуру. Фестивалі організують активні місцеві громади і мають підтримку органів державної влади та місцевого самоврядування.

В Україні існують такі типи фестивалів: за сезонністю – зимові, літні, міжсезонні; за спеціалізованою організацією (програмою) фестивалю – етнокультурні

(етнографічні, національних культур, фольклорні та ін.); мистецькі (естрадні, театральні, циркові та ін.); гастрономічні (винні, кавові, чаєві, пивні, медові, вареникові, бринзові, банушові, ріпові тощо); історичної реконструкції (рицарські турніри, теренові ігри, анімаційні ігри – «жива історія»); музичні (джазу, класичної музики, автентичної музики, хорових колективів тощо); професійні свята (вівчарів, ковалів, лісорубів, виноградарів, пасічників, рибалок, авіаторів, байкерів, кобзарів, лірників тощо); фестивалі-конкурси (зокрема дитячі).

Також етнофестивалі можна умовно поділити за жанрами:

– «різножанрові (фестивалі народної творчості, етнофестивалі, дитячі фольклорні фестивалі, фестивалі пісенно-обрядового фольклору, гастрономічні й інші); музичні (фестивалі оркестрів та ансамблів народних інструментів, троїстих музик, фестивалі бандуристів, гармоністів тощо); фестивалі фольклорного танцю; мистецькі (фестивалі гончарів, ковалів, соломникарів та інших видів народних промислів).

Відповідно до функціонального призначення етнофестивалі поділяють на: фестивалі-конкурси, фестивалі-огляди, фестивалі-ярмарки, змішані фестивалі.

Етнофестивалі є досить популярними в Україні. Вони демонструють чітку тенденцію до якісного та кількісного зростання. Діяльність етнофестивалів спрямована на повернення до місцевих традицій, їх відновлення та збереження, на розвиток та популяризацію звичаїв і обрядів, автентичного фольклору тощо.

Етнофестивалі це фестивалі, які представляють фольклорне багатство, побут та звичаї, культурні цінності, духовну й матеріальну спадщину народу. Виділяємо три типи:

а) етнічні (фольклорні) фестивалі відбуваються у формі демонстрування культурного надбання народу. Наприклад: Міжнародний гуцульський фестиваль, Міжнародні бойківські фестини, «Бойківська ватра», «Лемківська ватра», «Коломийка», «На Синевир трембіти кличуть», «Гуцульська бриндзя», «Поліське літо з фольклором»;

б) традиційні фестивалі та свята відбуваються традиційно і є автентичними звичаями певного народу, наприклад, Сорочинський ярмарок, «Проводи тваринників на полонини», «Обжинки», святкування Купала чи обрядодійства Різдвяного циклу;

в) етнокультурні фестивалі поєднують презентації автентичної й сучасної культури етнічної спільноти або декількох спільнот (наприклад, «Країна мрій» у м. Києві чи фестиваль національних культур «Букова віть» у м. Чернівцях).

Так, етнофестивалі створюють атмосферу для емоційних контактів між людьми, реалізацію потреб у міжособистісному спілкуванні, самоідентифікації, трансляції етноспадщини від старшого покоління до молоді. Етнофестивалі є формою відпочинку, які вирішують питання етнокультурного й світоглядного

виховання, оскільки у форматі розваги молодь прилучається до музичної й етнічної культури.

Різноманітність України широка і в останнє десятиліття широкого поширення отримав етнофестивальний рух, який можна втілити у найрізноманітніших формах.

Протягом 2015 року в Україні відбулось близько 50 етнофестивалів: Міжнародний етнічний фестиваль «Країна Мрій» на Співочому полі в Києві; Міжнародний фестиваль фольклору «Етновир», м. Львів; Міжнародний етнографічний фестиваль «Великдень у Космачі» в Карпатському селі Космач, Івано-Франківська область; Всеукраїнський фестиваль лемківської культури «Дзвони Лемківщини» на Тернопільщині; Етнографічний фестиваль «Сорочинський ярмарок», с. Великі Сорочинці, Полтавська область; Фестиваль-ярмарок «Гуцульська бринза» – Закарпатське м. Рахів; Етнографічний гуцульський фестиваль-ярмарок «Захарецький Гарчик» в с. Підзахаричі Путивльського району Чернівецької обл.; Фольковий етнофестиваль у селі Підкамінь Львівської області; Етнографічний фестиваль «Маланка-Фест», м. Чернівці; Етнографічний фестиваль «Проводи отар на полонину» смт. Міжгір'я, Закарпатська область; Етнографічний фестиваль гончарства, с. Опішне, Полтавська обл.; Етнографічний фестиваль «Забави у княжому місті», м. Тереховля, Тернопільська область; Етнографічний фестиваль «Лемківська ватра», с. Кострино, Закарпатська область; Етнографічний фестиваль «Петрівський ярмарок», м. Чернівці; Етнографічний фестиваль «Берегфест», м. Берегово; Різдво у Львові та фестиваль «Велика коляда» і багато інших етнофестивалів на теренах нашої країни (Неклюдов С., 2017).

Основними серед етнофестивалів на Україні вважаються: етнофестиваль «Маланка-Фест» (м. Чернівці, Чернівецька область), етнофестиваль «Проводи отар на полонину» (смт. Міжгір'я, Закарпатська область), етнофестиваль «Забави у княжому місті» (м. Тереховля, Тернопільська область), етнофестиваль «Лемківська ватра» (с. Кострино, Закарпатська область), етнофестиваль «Петрівський ярмарок» (м. Чернівці, Чернівецька область), етнофестиваль «Берегфест» (м. Берегово, Закарпатська область), етнофестиваль «День Св. Мартина» (м. Мукачево, Закарпатська область), етнофестиваль «Трипільські зорі» (м. Черкаси, Черкаська область), етнофестиваль «Печенізьке поле». (селище Печеніги, Печенізький район, Харківська область), етнофестиваль «Співочі тераси» (с. Городне, Харківська область) тощо.

До інноваційних етнофестивальних рухів можна віднести: етнофестивальний туризм, джазові фестивалі, мистецькі фестивалі, екологічні фестивалі, етнічні фестивалі, фестивалі, що спрямовані безпосередньо на загальнолюдські цінності, наприклад «Фестиваль ДоброТи», конкурси, кінофестивалі, фестиваль йоги, фестиваль інновацій.

Наприклад, міжнародний фестиваль джазової музики «Leopolis Jazz Fest» у форматі open-air збирає джазових і соул – музикантів зі всього світу, а також надає майданчик для молодих виконавців, які бажають заявити про себе, а також, в рамках фестивалю, проходять різноманітні майстер-класи, дискусії, кінопокази тощо. У свою чергу, «Atlas Weekend» є одним з найбільших фестивалів країни, атмосфера якого мало чим поступається європейським фестивалям, так як має яскраве оформлення, різні зони відпочинку, фото зони, ігрові майданчики, безліч фудкортів, триденну музичну конференцію. А популярний київський фестиваль «UPark» вже не перший рік вражає якістю проведення, і орієнтований, в першу чергу, на музику. Натомість тернопільський фестиваль «Файне місто» є прикладом того, як невеликий локальний фестиваль, на якому в перший рік існування виступали лише типові українські рок - гурти, а за шість років еволюціонував у велику музичну подію з хорошою інфраструктурою, безліччю сцен і музикантами світового рівня. Наприклад, у 2019 році на фестивалі було сім сцен, на яких виступали музиканти в найрізноманітніших жанрах, а саме рок, альтернатива, фолк, поп, денс тощо. Фестиваль проходив під гаслом «Файне Місто - територія вільних людей», а організатори заявили амбітну мету побудувати своєрідне місто-спільноту із самоврядуванням, цілими мікрорайонами з різними цікавими локаціями та архітектурними об'єктами. Крім музичної програми гостям було запропоновано кінопокази, літературні читання, дискусійні клуби тощо. У 2019 році в Дніпрі запустили новий великий фестиваль «BezViz» в лайнапі якого були заявлені популярні та актуальні українські виконавці, а з іноземних зірок Lordi и Crazy Town. Слід зазначити, що на Монастирському острові в Дніпропетровську у 2019 році було організовано два фестивалі «BezViz» та «Джаз на Дніпрі», який організатори позиціонували як територію свободи та втечі від буденності, де крім музики було запропоновано багато інших активних форм, серед яких футбол, волейбол, атракціони, каяки, байдарки і навіть водне таксі та фуд-корти з кухнею і напоями різних країн світу, фото зони, дитячі ігрові зони, майстер-класи, лаунж-зони, бар на воді, кальяни тощо. Одним з небагатьох українських фестивалів, який зберіг дух класичного рок – фестивалю є «Zaxid Fest», який у 2019 році відбувся 16-18 серпня неподалік від села Родатичі під Львовом. На «Захід Фесті» спостерігається хороша організація, з урахуванням потреб різних категорій відвідувачів. Також передбачені можливості трансферу для гостей, які приїхали лише на один день або бажають зупинитися в більш комфортних умовах у Львові. Фанатів електронної музики, візуального мистецтва та іншу «прогресивну» молодь збирає фестиваль «Brave! Factory Festival », який у 2019 році відбувся 24-25 серпня у Києві і є одним з наймодніших фестивалів України. Впродовж двох днів гостям організували свято в режимі non-stop під звуки найактуальнішої електронної музики з оригінально оформленими локаціями,

інсталяціями та візуальними ефектами. Також у 2019 році в Україні пройшли такі музичні фестивалі, як: «Rock In Kyiv» (23 червня, Київ, ПБК - Guano Apes, O. Torvald, Animal ДжаZ); «Electric Meadow» (20 липня, Львівська область – Nadja, Five The Hierophant, Pressor, Zoanthropy, Ritual Service та інші); «СхідРок» (10-11 серпня, Тростянець, Сумська область - Louna, таргани !, O. Torvald, The Headlines, FLiT, F. Way) та інші. Слід звернути увагу і на не формальні фестивалі. Починаючи з 1993 року у Карпатах біля водоспаду Шипіт у Свято Івана Купала проводять хіпі-фестиваль «Щіпот» на якому мирно уживаються представник всіх можливих молодіжних рухів та субкультур, а організовують фестиваль виключно самі учасники, а саме музичну програму, дозвілля, умови проживання тощо. Фестиваль йоги і ведичної культури «Vedalife» проходить у Вінницькій області, а у 2019 році відбувся 18-21 липня у Вінниці у історичному замку та традиційно зібрав шанувальників східних духовних практик та йоги, а також прихильників здорового способу життя та вегетаріанства. Гостям фестивалю пропонували групові заняття йогою, лекції від зарубіжних духовних вчителів, майстер-класи, семінари, ярмарки hand-made, вегетаріанську їжу, чайні церемонії, а також концерти, танці тощо (Григоренко М., 2019).

Організатори фестивалів «Країна мрій», «Шешори», «Трипільське коло», «Червона рута» прагнуть пробудити живий інтерес до історичної спадщини, відродити та інтегрувати в сучасний світ різноманітні етнічні традиції, поєднуючи їх з елементами сучасних досягнень.

У 2020 році поширення набуло проведення фестивалів та конкурсів у режимі онлайн. Сучасні технології дали можливість не зупиняти етнофестивальний рух і проводити заходи віртуально. Наведемо деякі з них. Міжнародний онлайн фестиваль-конкурс мистецтв «ДЖЕРЕЛО НАДІЙ» Міжнародний онлайн фестиваль-конкурс мистецтв проведуть онлайн за підтримки Міністерства культури України, Всесвітньої асоціації виконавчих мистецтв Wapa Worl, Міжнародного благодійного фонду «Bukovina Folk Dance».

Міжнародний онлайн фестиваль-конкурс мистецтв «Fest music 2021», який відбудеться 22-24 січня в режимі онлайн за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України, Музичного училища-консерваторії ім. Чайковського, Академії танцю «BOLERO» Турфірми VASILADIS TRAVEL GREECE, Чорноморська міська рада, відділ культури м. Чорноморська, Теплиці Клубу ЮНЕСКО, Туристична компанія «VASILIADIS TRAVEL» Греція, Міжнародний фестивальний рух «GOLD STARS OLYMPUS», Продюсерський центр «SWS» Ладіслава Любімова, Едуард Чорнобровий. Міжнародний фестиваль-конкурс мистецтв з Ладіслава Любімова «Різдвяна зірка 2020» (23-26 грудня 2020 р.) за підтримки UNESCO CLUB Serres, Музичне училище-консерваторія імені П. І. Чайковського, Туристична компанія «VASILIADIS TRAVEL» Греція, Міжнародний фестивальний рух «GOLD STARS OLYMPUS»,

Продюсерський центр «SWS» Ладіслава Любімова, Едуард Чорнобровий, Чорноморська міська рада, Відділ культури м. Чорноморськ. З 14 до 24 липня відбувся безкоштовний онлайн-фестиваль французьких комедій UKRSIBBANK film fest за підтримки UKRSIBBANK BNP Paribas Group та Arthouse Traffic до Дня взяття Бастилії, національного свята Франції (усі фільми програми демонструються в українській озвучці та доступні для перегляду на території України). З 19 до 28 червня на сайті swissfilm.org.ua відбувся фестиваль «Тиждень швейцарського кіно». Подія, організована Посольством Швейцарії спільно з компанією Arthouse Traffic, цього року вперше пройде онлайн і вчетверте представить у своїй програмі найактуальніші художні фільми Швейцарії останніх років (усі фільми фестивалю демонструють мовою оригіналу з українськими субтитрами). Один із найстаріших та наймасштабніших українських фестивалів класичної музики «Віртуози», організатором якого є Львівська національна філармонія, цього року відбувся у форматі онлайн-марафону (онлайн-маратон цілком присвятили постаті видатного композитора-класика – Людвіга ван Бетховена, адже 2020-го виповнюється 250 років із дня його народження) та інші.

2020 рік приніс зміни в розклад етнофестивалів, і етнофестивальний рух трошки знизив свої темпи поширення. Організатори фестивалів зараз змушені переносити заплановані на 2020 рік фестивалі. Відповідні рішення приймаються через загальнонаціональний карантин і для запобігання поширенню Covid-19. Хоча є фестивалі, які проводять в режимі онлайн і продовжують радувати людей, залучаючи до своєї активності все більше людей. Проте, сподіваємося, що етнофестивальний рух продовжить свій активний розвиток на території України в звичному для нього форматі уже в 2021 році.

Отже, інноваційні етнофестивальні рухи займають все вагомніше місце в інформаційному просторі суспільства. Тому фестивалі почали впливати на настрої людей, суспільну думку в цілому, менталітет. Ці настрої залежать від мети організаторів фестивалю та форм її реалізації. Значення наслідків від етнофестивалів можуть містити позитивні і негативні сторони. Фестивалі, які існують сьогодні в Україні, формують її культурну ідентичність та розв'язують соціокультурні завдання.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
2. Скуратівський В. Місяцелік: Український народний календар. Київ: Мистецтво, 1992. 208 с.
3. Семчишин М. Тисяча років української культури. Київ: Друга рука, 1993. 550 с.

4. Неклюдов С. Фольклор и постфольклор : структура, типология, семиотика. Сайт «Дорога менестреля». URL: http://www.menestrels.ru/readarticle.php?article_id=63 (дата звернення: 26.11.2020).

5. Григоренко М. Вперед за музикою та емоціями: головні фестивалі, концерти та інші розваги літа 2019 в Україні. URL: phm.gov.ua (дата звернення: 3.01.2019).

Ольга Житченко

*аспірантка Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка;
викладач культурологічних дисциплін I категорії
Гадяцького коледжу культури і мистецтв ім. І. П. Котляревського
(м. Гадяч, Україна)*

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

Останнім часом тему інноваційних методів і підходів до навчання піднімають дедалі частіше в усіх освітніх закладах різного спрямування. Це диктується багатьма чинниками, особливе місце серед яких займає час. Як то кажуть: «Час іде, все змінюється», а всі зміни, які відбуваються в суспільстві та державі, неодмінно призводять до змін в усіх сферах людської діяльності, і, насамперед, в освіті. Якщо ж говорити про соціокультурну діяльність, то це взагалі дзеркальне відображення життя суспільства, тільки в художній обробці.

Саме до таких умов та змін має бути готовий сучасний фахівець соціокультурної сфери, адже ринок праці сьогодні потребує не просто кваліфікованого працівника, а високопрофесійну, креативну, всебічно розвинену особистість, здатну управляти організацією та приймати оптимальні для її розвитку рішення. А щоб підготувати фахівця такого рівня, необхідні інноваційні освітні технології. Їх на сьогодні з'явилося чимало, і всі вони спрямовані на формування і розвиток як особистісних, так і професійних знань, вмінь і навичок. Тож метою цієї статті є розкриття деяких інноваційних методів в процесі практичного навчання студентів спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» та аналіз результатів їх застосування на практиці.

Що є найпріоритетнішим для фахівця сфери культури і мистецтва? Звісно, дивувати глядача чи слухача. Дивувати новизною, оригінальністю, незвичайністю. А для цього студенту потрібно не боятися експериментувати, тим самим розвиваючи свій творчий потенціал. Як же досягти цієї мети? Задля досягнення максимально позитивних результатів з практичного навчання студентів можна використовувати такі методи навчання, як імітаційні. Вони можуть носити як індивідуальний, так і колективний характер. Наприклад, імітація майбутньої професії. Досягається це тимчасовим делегуванням повноважень студенту, тим самим даючи йому змогу творчо самореалізуватися.